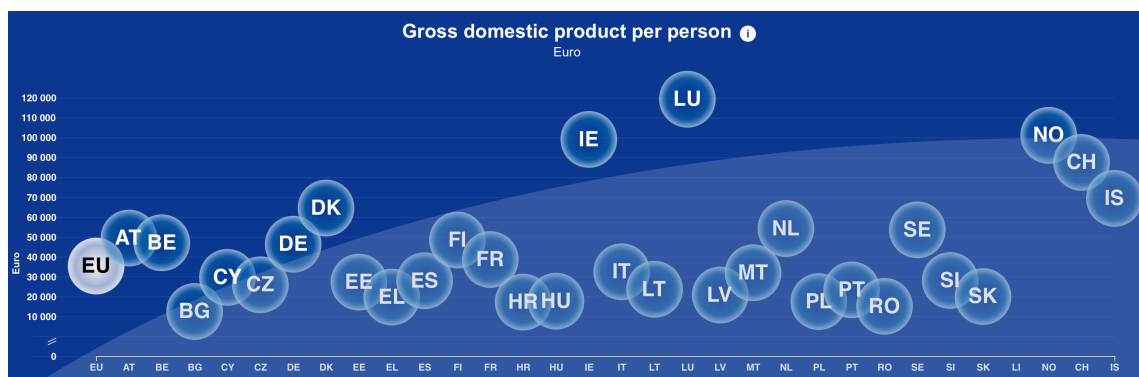

Math4You

2023–2025

Tempo růstu HDP

Hrubý domácí produkt (HDP, v angličtině GDP) je peněžním vyjádřením celkové hodnoty statků a služeb nově vytvořených v daném období na určitém území. HDP se používá v makroekonomii jako ukazatel pro určování výkonnosti ekonomiky států. Na obrázku je znázorněn hrubý domácí produkt na osobu jednotlivých států Evropské unie v roce 2023.

Obrázek 1: HDP na osobu jednotlivých států EU v roce 2023

Připomeňme, že pro n hodnot $x_1, x_2, \dots, x_n \in \mathbb{R}$ je **aritmetický průměr**

$$\bar{x}_A = \frac{x_1 + x_2 + \dots + x_n}{n}$$

a **geometrický průměr**

$$\bar{x}_G = \sqrt[n]{x_1 \cdot x_2 \cdot \dots \cdot x_n}.$$

Platí $\bar{x}_A \geq \bar{x}_G$, rovnost nastane v případě, že $x_1 = x_2 = \dots = x_n$.

V této úloze se budeme zabývat daty, která zachycují vývoj HDP na osobu v EU v letech 2003 - 2022. U těchto hodnot nás bude zajímat **roční přírůstek**

$$y_i = x_i - x_{i-1},$$

kde x_i, x_{i-1} jsou hodnoty HDP ve dvou po sobě následujících letech.

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union.

Relativní roční přírůstek je roční přírůstek vztažený k původní hodnotě. Vypočítáme jej jako zlomek

$$\frac{x_i - x_{i-1}}{x_{i-1}}.$$

Pro charakteristiku dat s určitým trendem potřebujeme často vypočítat tempo růstu, kde je nutné využít geometrický průměr.

Koeficientem růstu nazýváme podíl dvou po sobě následujících hodnot x_{i-1} , x_i , tedy

$$z_i = \frac{x_i}{x_{i-1}}.$$

Průměrný koeficient růstu $\bar{z}_G$ definujeme jako geometrický průměr jednotlivých koeficientů růstu za dané období

$$\bar{z}_G = \sqrt[n]{z_1 \cdot z_2 \cdot \dots \cdot z_n}.$$

Tento vztah lze upravit pomocí krácení zlomků pod odmocninou

$$\bar{z}_G = \sqrt[n]{\frac{x_2}{x_1} \cdot \frac{x_3}{x_2} \cdot \dots \cdot \frac{x_n}{x_{n-1}}} = \sqrt[n]{\frac{x_n}{x_1}}.$$

Odsud je vidět, že při výpočtu průměrného koeficientu růstu nám stačí pracovat pouze s první a poslední hodnotou naší posloupnosti.

Průměrným tempem růstu pak nazýváme hodnotu $\bar{z}_G - 1$.

V tabulce jsou uvedeny hodnoty HDP na osobu v Evropské unii mezi lety 2003 až 2022 (od roku 2020 pro 27 zemí).

Rok	HDP [Euro/osoba]
2003	20 330
2004	21 180
2005	22 010
2006	23 200
2007	24 550
2008	25 260
2009	24 050
2010	24 900
2011	25 660
2012	25 770
2013	26 010
2014	26 580
2015	27 500
2016	28 190
2017	29 320
2018	30 290
2019	31 310
2020	30 050
2021	32 520
2022	35 280

Pozn. Data z tabulky lze zkopírovat z datasetu Eurostatu https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/NAMA_10_P a zpracovat je v tabulkovém procesoru.

Úloha 1. Vypočítejte roční přírůstek HDP na osobu.

Úloha 2. Vypočítejte relativní roční přírůstek HDP na osobu (roční přírůstek vztažený k původní hodnotě).

Úloha 3. Vypočítejte průměrný relativní roční přírůstek HDP na osobu.

Úloha 4. Vypočítejte roční koeficient růstu HDP na osobu.

Úloha 5. Vypočítejte průměrné tempo růstu HDP na osobu.

Úloha 6. Odhadněte HDP na osobu v roce 2022 na základě hodnoty z roku 2003 s využitím a) průměrného relativního ročního přírůstku, b) průměrného tempa růstu.

Literatura

- Eurostat. *HDP per person* [online]. Dostupné z <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/visualisations/country-bubbles> [cit. 9.,8.,2023].
- Eurostat. *HDP per person - dataset* [online]. Dostupné z https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/NAMA_ [cit. 9.,8.,2023].
- Český statistický úřad. *Hrubý domácí produkt - metodika*. Dostupné z https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_hdp- [cit. 9.,8.,2023]